

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orationes Sex, Tres Fvnebres, Dogmaticæ Tres

Stapleton, Thomas

Antverpiæ, 1576

Oratio Fvnebris Et Panegyrica In Lavdem Matthæi Galeni Academiae
Dvacenae Cancellarii, Praepositi D. Amati & S. Theol. Professoris Primarij,
in Scholis Theologicis habita die S[anc]ti. Matthæi. 1573.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69636](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69636)

ORATIO
 FVNEBRIS ET PA-
 NEGYRICA IN LAVDEM
 MATTHAEI GALENI ACADEMIAE
 DVACENAE CANCELLARII, PRAEPO-
 siti D. Amati & S. Theol. Professoris Pri-
 marij, in Scholis Theologicis habita die Sta
 Matthaei. 1573.

SCRIBIT Plutarchus Chero-
 nex, Themistoclem Athe-
 nensium Ducem & Impera-
 torem celeberrimum, quum
 in Olympiæ celebritate omnes omnium
 oculi contemptis certaminibus in illum
 vnum praesentem essent conuersi, in eo-
 que spectando diem totum consumpsis-
 sent, & eum cum plausu & admiratione
 peregrinis & aduenis ostendissent, digito-
 que demonstrassent, laetum ad amicos di-
 xisse, eo die suorum omnium laborum,
 quos pro Graecia suscepisset, fructum se
 amplissimum reportare. Fuit enim id gra-
 tianimi tam celebre & publicum testi-
 monium nobilissimo Duci merito longè
 gratissimum. Tantundem hodie (Magni-
 fice Domine Rector, clarissimi Domini
 D S Docto-

Doctores, Amplissimi & ornatissimi viris
doctissimi & humanissimi Auditores) in
hoc frequentissimo confesso vestro, in
hac attentione & expectatione omnium
vestrum, in his oculis, his animis vestris,
celeberrimus Duacensis Academiae Pro-
fessor & Cancellarius Matthæus Galenus
& animo ad amicos præsens, & voce per
amicum absens, lætissimus dicit, se hodie
laborum suorum omnium, quos pro ce-
leberrima Duacensi Academia suscepit,
fructum amplissimum reportare. Hodie
enim videt, in se vnum vestra omnium
ora vultusque conuersos: ad se vnum con-
tuendum, admirandum, laudibus cele-
brandum, quicquid doctum & nobile
Duacum habet, confluisse: de se vno
quia dicendum erat, relictis curis omni-
bus, omnes huc excurrisse. Neque enim
mihi vnquam persuaserim, vt dicentem
quem cernitis audiretis, sed vt absentem
quem desideratis spectaretis, eo sanè quo
solum iam licet modo, præclara rerum
gestarum recordatione, in hunc locum
frequentes vos conuenisse. Nempe faci-
lè cogitastis, de Matthæo Galeno dictu-
rum

rum

rum nihil nisi præclarum, illustre, & auribus vestris ut propter rerum magnitudinem dignissimum, ita propter benevolentiam in eum vestram, iucundissimum dicere potuisse. Quemadmodum enim qui gemmas aut aurum distribuit, nihil (quantumuis det exiguum) nisi pretiosum & porrigentis manu dignum dare potest; ita rectissimè iudicatis, de præstantissimo Theologo & optimo viro Matthæo Galeno dicere volentem, nihil tenue, exile nihil, aut hac attentione vestra indignum afferre in medium potuisse. Sic & in pretiosis unguentis, non tantum si quis totâ effundat hydriam, verum etiam si quis vel summis digitis superficiem attingat, & aërem nouo calore asperfit, & quotquot adsunt, suauitate fragrantia repleuit. In rebus enim præstantibus etiam modicum delectat, iuuat, illustrat.

Itaq; præclare se res habet. Vestra expectatio Galenus est: mea oratio Galen^o est. Dolemus oēs, quòd vix etiâ intimis salutatis amicis decesserit, quòd abripuerit eū vis morbi prius lætiferi quàm vulgò cogniti, quòd deniq; mortuū iā nobis cernim^o,
quem

quem & nobis, & Ecclesiæ diuissimè victurum sperabamus. Sed resarciet aliqua ex parte grauissimam hanc iacturam præsens oratio. Nam & eo in mediū hīc producto, quasi abeunti valedicemus, & eius sanctissimè acta vita à nobis vtcunque declarata, speculum & exemplar erit nobilissimum, quo nobis & Ecclesiæ quàm diuissimè viuat. Si enim ea virtutis vis est, vt etiam quos nunquam vidimus, admirari, diligere, colere, & imitari nos faciat: notissimus nobis omnibus Matthæus Galenus quomodo non perpetuum erit Academiae Duacensi omnium virtutum exemplar, industriæ & laboris speculum, eruditionis incomparabilis monumentum? Et nunc quidem (vt arbitror) harum rerum iucundissima erit recordatio, & memoria suauissima, cum remisit se & deferbuit nō nihil acerrimus ille mæstitiæ impetus & doloris aculeus, quo tanquam repentino eoque grauiori inflicto nobis ex huius viri morte vulnere, obstupuimus magis attoniti, quàm iustum animo dolorem concipere, aut conceptum concoquere poteramus. Leniuit iam dolorem dies, & discus-

sa pau-

ſa paulatim ingentis triftitiæ nube, quæ primo momento habita vulnus adhuc recens & calés exacerbaffet oratio, hac iam temporis interpoſita mora (quæ vt veritatis eſt filia, ita doloris eſt medicina) quaſi reddita animis ſerenitate, reſplendens iubar, recreabit atque reficiet. Fecit hoc enim, ne in iſtis exequiarum ſolēnibus hæc noſtro Galeno iuſta perſolueremus. Ac neſcio quo modo ſic Deo rem iſtam & animum noſtrum moderante, in eum hodie diem incidimus, qui doctiſſimo Galeno celebris ſemper & illuſtris fuit. Hic enim Diuo Matthæo Apoſtolo ſacer, Matthæo Galeno ſacraſſimus ſemper eſt habitus. Hoc ille D. Matthæi die olim ex hoc loco (ô quanta facundia, pietate, eruditione quanta?) cognomini ſuo Diuo Apoſtolo panegyricam orationem habuit, quæ hodie typis excuſa, cum omnium doctōrum admiratione legitur. Hoc ille D. Matthæi die Dilingam Academiam celebrem ingreſſus eſt, ſubiturus ibi (vt mox dicemus) incredibiles pro Eccleſia Dei labores. Circiter hunc D. Matthæi diem, hanc ille noſtrā celeberrimā Duacenſem

Acade.

Academiam ingressus primùm est, futurus hic talis ac tantus, qualem omnes novistis, & non sine magnis suspirijs, iam desideratis. Et quidni hoc ille D. Matthæi die oratione funebri & panegyrica, ipso iam penè octavo migrationis suæ die, ex omnium desiderijs & votis, in hoc amplissimo cætu & confesso celebrandus est?

Ego verò non quòd vnus præ cæteris omnibus hoc cōmodissimè præstare possem, sed quòd vnus inter cæteros libentissimè vellem, de Galeno dicturus hunc locum conscendi. Siue enim celeberrimos Patres imitari libet, Nazianzenum & Ambrosium, quorum ille patrem defunctum, fratrem Cæsarium, sororem Gorgoniam, & amicum Basilium, hic fratrem Satyrum, pios Imperatores Theodosium & Valentinianum oratione Funebris celebravit, à me cerrè & beneficijs amantissimus pater, & officio collega ac frater, & omni humanitate ac benevolentia amicus integerrimus, non solùm commodè prædicatur, sed hoc quicquid est officij, suo optimo iure vendicat: siue ad id, quod par & æquum erat, attēdere velimus, profectò

nec

nec facultatis suæ Professori Primario, eiusdem facultatis Professor, nec venerabilis Collegij Amatenfis Præposito dignissimo, eiusdem collegij Canonicus, nec totius Academię Duacensis primo & amplissimo Cancellario, eiusdem Academici Senatus membrum, hanc qualemcunque tandem operam negare debuit. Itaq; quæ singula dicturo præsidia solent esse maxima, hîc ita adsunt vniuersa, vt nihil ferè desiderari posse videatur. Nam & dicendi campus patet amplissimus, & eius de quo diceretur recordatio vobis est iucundissima, & dicturus ipse nō tam ad hoc munus officio est obstrictus (licet obstrictissimus) quàm sponte & voluntate affectus. Quæ tamen omnia cū hic conueniant, nescio quī fiat, vt in ipso dicendi limine atque vestibulo vacillet animus, caliget intentio, fluctuet, ambigat, hæreat oratio. Hinc enim magnitudo rei terret, inde copia & varietas distrahit: conantem alacriter mæror deijcit: inde eluctantem metus excipit, ne animo res, & rebus verba non respondeant, neve optima causa malè dicendo pereat.

Scd

Sed his omnibus malis, quibuscum, dum hæc meditor, grauiet his diebus cōflictatus sum, vestra mihi, vt naufrago tabula, occurrit humanitas: quæ quidem à me in tam inopinata amicissimi viri morte, mæstitia planè & merore deiecto, valetudine parùm firma afflicto, alia hesternò die ex hoc loco perorandi prouincia impedito, non eam dicendi vim, acrimoniam, & impetum expectabit, quem Galeni vera laus mereretur, sed quem præsens mea infirmitas præstare valet. Qua quidè vestra omnium humanitate fretus, ad rem ipsam me accingo. Id tamen ante omnia edico, nemo vt hîc mæstus, nemo deiectus alsideat. Vt attentis auribus, ita animis erectis, quæ dico accipite. Neque cum Galenum laudo, ereptum tibi Galenum doleas, quisquis Galeni admirabiles virtutes auidè expectas. Primum enim lætandum magis quòd Galenum habueris, quàm dolèdum quòd Galenum amiseris. Illud enim gratuitum Dei donum erat, hoc naturæ debitum est. Si præsentì bono vt Dei singulari beneficio usus es, id non tibi ereptum, sed ab auctore repetitum iudicabis. Et fortasse id-

circò

Circò à nobis hoc tantum bonum imma-
 turius repetitum est, vt quale ac quantum
 illud esset, clarius intelligamus. Quemad-
 modum enim oculi quod iusto propius
 admotum est non vident, sed opus habent
 moderata quadam intervalli distantia; ita
 animos minus gratos videmus bona præ-
 sentia sæpè aut fastidire, aut non aduerte-
 re: ijs autem ereptis, eorum sensu demùm
 attingi, & desiderio affici. Deinde nec Ga-
 lenum amisisti, qui habes perpetuò quod
 in Galeno imiteris. Imò magis Lacedæ-
 monijs suis Lycurgus mortuus quàm vi-
 uus præstitit, & Africanum illum Scipio-
 nem, Fabiũ Maximum, Camillum, quos
 viuos & præsentis invidia expulit, mor-
 tuos & absentes pro nobilissimis Duci-
 bus Roma venerata est. Sic mortui Mil-
 tiadis trophæa dormire Themistoclè non
 sunt passa: Herculis res gestæ Theseo
 somnum, Alexandri mortua imago Iulio
 Cæsari lachrymas excussit: plusque mor-
 tui viuos ad virtutem stimulabant, quàm
 viui suos incitare potuerunt. Itaque Ga-
 lenum nō amisimus, quotquot Galenum
 imitari volumus. Agite ergo, sic de Gale-
 E no dica-

Mortui ma-
 gis mouent
 quam viuos.

no dicamus, ut & eius virtutes meritò ad-
miremur, & ipsas (quò minus eum deside-
remus) imitemur. Hic enim erit (Audito-
res) duplex totius orationis meæ finis: ut
Matthæi Galeni memoriã dignis & veris
laudibus celebremus: ad eius autẽ imita-
tionem nos ipsos (maximè quotquot hîc
sacræ Theologiæ candidati sumus) sedulò
excitemus. Sic enim & aliquid Cateche-
ticũ hæc habebit oratio, ne frustra huic o-
rationi hodierna cesserit Catechesis. Vos
ergo (Auditores) non dicam attédite, sed
sedulò quæso quod facitis, facite.

Narratio.

MATTHÆVS GALENVS in VVa-
lachria Zelandiæ natus, honesta familia,
municipio V Vestcappellij antiquissimo,
quod à Maioribus decus & splēdorem nō
accepit, suis ipse virtutibus acquisiuit: eo
profectò nomine cōmendatior, quòd non
aliena, sed sua virtute nisus, ad hoc hono-
ris & amplitudinis fastigiũ conscēdit. Nisi
forrè torrentē magis admirere, quàm fon-
tē: cum hic ex proprijs venis scaturiat, ille
alienis aquis superbus decurrat. Itaq; nihil
in Galenò deprecabimur, quòd non lōgo
Maiorũ stēmate illustretur, nec auitis &
paternis

paternis luminibus fulgeat. Ille sui splendoris fax est, qui vera virtute & pertinaci studio ab imis ad summa peruenit, vt verè de illo dixeris, quod Salomō scripsit: *Stellio manibus nititur, & moratur in adibus Regū.* Proverb. 30.

Nactus itaque in prima ætate optimos & prædiuites Mecænates, Antoniū Henrici, & Antoniū Simonis, eiusdem municipij cōciues, qui perspecto excellēti eius ingenio ad labores & literas nato, pietatis quoque & virtutis studioso, liberaliter quæ necessaria erāt suppeditarūt; primis illis Rhetorices & Poëseos disciplinis vsq; ad summū citius perductis, eos in grauiorib⁹ studijs progressus fecit, vt prima iā Theologica laurea donat⁹, quæ penè summi Theologi essent, Louanij exerceret. Illic enim cum adhuc Baccalaure⁹ esset, collecto aliquot sociorū numero, artē illā oratoriē & facūdē res sacras tractādi, vt pro concione & ad populū (vbi mouēdus auditor est nō docēdus tantum) aprè & accōmodatē pro cuiusq; rei natura ageretur, priuatim docuit: magno sanè labore suo, maximo aliorū cū fructu. Hinc enim prodiēre postea Pastores aliquot in Ecclesia Dei insignes,

Scripta eius
adhuc Bac-
calaurei.

qui in quo solo valere Hæretici putabantur, longè eos præcellerent. Hanc illis artem traditam in editis postea *Paralipomenis* expressit. Quibus etiam eodem tempore adiunxit *Areopagitica Hildæ Vini, originem Monastices, libros quoque de Sacerdotio, & item de Sacrificio, varia & recondita eruditione plenissimos. Talis hic noster Galenus adhuc Baccalaureus, ut hîc iam facilè (quod aiunt) ex vnguibus leonem.*

Factus postea Licentiatus, vocato tum temporis ex Dilingana Academia in Angliam à Rege Catholico, celeberrimæ memoriæ viro Petro à Soto, qui vnâ cum Martino Rithouio cum honore à nobis nominando, Reuerendiss. nunc Iprensi Episcopo, tum Dilingæ in Sueuia sacras literas profitebatur, eiusque in locum suscepto nobilissimo Lutheranorum Antagonista Gulielmo Lindano nunc Ruremundensi Episcopo, ac eo quoque breui ad maiora reuocato, cum ex Academia Louaniensi peteretur qui tantis viris succederet, & sua etiam celebritate illorum desiderium extingueret (quod quàm sit difficile & arduû, facilè omnes perspicitis)

Vnus

Vnus inuentus est Matthæus Galenus, & auctoritate Ruardi Tapperi viri celeberrimi & dicti iam Rithouij extrusus, qui hanc tam difficilem & celebrem Prouinciam obiret. Dilingam ergo ipso die S. Matthæi hic noster Matthæus ingressus, quasi in palæstram athleta descendens, quos non labores pertulit? Quæ non certamina subiit? Quis illi dies, non dico sine linea, sed sine iulto opere præterijt? Vix ibi toto triennio egerat. Sed in hoc vix triennij spatio, cogitate quàm vultis immēsos exārlatos labores: expectate quàm Docet De lingua. vultis amplissimos laborum fructus: Vincam omnem & cogitationem & expectationem vestram. Non minus sibi hominem liberum, laborum, studiorum, vigiliarū imperasse videbitis, quàm qui sub S. obedientia in S. societate degentes, admirabiles (vt hīc in proximo videtis) labores subeūt. Postquam paucis primis mensibus cum collega docuisset, toto reliquo tempore solus, idque bis in die docuit. Et vt pertinacissimam hominis in docendo assiduitatem compertam habeatis, videte quos illic S. Scripturæ libros exposuerit,

E 3 quæ

quæ præterea dogmaticè illo exiguo tempore tradiderit. Euangelium Lucæ, Euangelium Ioannis, Epistolâ priorem ad Corinthios, Epistolam ad Titum exposuit & dictavit. In dogmatibus, primum & secundum M.^{ri} Sententiarum explicuit, Damasceni quatuor libros de Orthodoxa fide (quos etiã eodẽ tempore è Græco sermone accuratè vertit, sicuti & eiusdem libellũ de dormiẽtibus in Christo) docuit & ita docuit, ut (quod & singularis eruditionis, & magni laboris erat) Latinos Theologos cũ Græcis perpetuò cõcordaret, & utriusq; Ecclesiæ (nequicquã reclamãtibus & mentiẽtibus Hereticis) vnã esse & eandẽ fidẽ ostenderet. Addidit etiam huic labori insignẽ Tractatũ de hæresi & Schismate, cũ explicatione etiã compendiaris 103. hæresum, quarũ maximã partẽ prolixè Epiphanius refutavit. Arque hæc quidem illic quotidiana docendi munera. Quid verò? Dominicis ac alijs festis diebus eũ vacasse putatis? Minimè verò. Sed quibus alijs diebus feriãtur, & fractas nõnihil corporis vires plurium dierũ studio reparãt atq; reficiũt, in his ferreus iste & ad-

amanti-

amantinus Galenus in perpetuis curis
pertinax perduravit. In huius enim trien-
nij primo quidē anno singulis Dominicis
ac festis diebus omnia totius anni Euāge-
lia, pro cōcione ad Clerū & studiosos ex-
plicuit. Secundo anno, pari modo totius
anni Epistolas: Tertio anno, psalmos sacri-
ficales & cæteras omnes Missæ partes eis-
dem diebus exposuit. Et ut nihil in hoc
indefessi laboris homine desideres, inter
hæc omnia grauissima rerū sacrarū studia,
etiam iuuentuti formandæ & instituendę
operā dedit. Quam ita præclarè instituit,
ut singulis item Dominicis & festis, præ-
ter conciones quas ipsemet primo mane
habuit, aliquis iuuenū finitis Vesperis ab
eo conscriptam orationem publicè decla-
mare: idque de virtutibus & vitijs, de fide
& hæresi, atq; eò pertinētibus. Ut harum
tandem Declamationū panegyricarū &
concionum à iuuentute Suenica pronun-
ciatarum centurias aliquot cōficeret, qua-
rū omniū Catalogū cum adolescentū no-
bilū nominibus illustri Abbati Cāpido-
nensi, Principi Imperij, dicavit: & pro-
pter debellatas hæreses & vicia, Suenicū

Trophæum nuncupauit. Et talis quidem publicè Galenus Louanij ac Dilingæ fuit: vt meritò iam nec Petrum à Soto, nec Martinum Rithouium, nec Gulielmum Lindanum, etsi omnes præstantissimos viros, & huius ætatis lumina, Academia Dilingana desideraret.

Priuatim autem quis illic fuerit, vt hæc publicè labore penè incredibili præstare possset, nec attinet multis dicere, nec ita commodè sciri potest. Latet enim bonorum viroꝝ domestica virtus, quãtò magis boni sunt, suaque innotescere non sinunt. Duo tamen erant (de quibus nobis constat) quæ ego existimo ad hunc rãtem perferendum laborem vim omnem aut certè maximam contulisse: ieiunium, & oratio ferè perpetua. Nam & à cænis semper abstinebat, raptim quoque ac modicè pransus: & quotidie (ò sanctum virum) diuinis Mysterijs operabatur. Atque ita quidem quotidianũ coelestis vitæ pabulũ vires animo subministrauit: moderatus cibi vsus, ne corpus grauaretur, effecit. Venio nunc ad Duacensia. Media enim prætereò, vt exitum tandem inueniat oratio.

Matthæus

Matthæus Galenus vir tantus ac talis, euocatus tandem Dilinga melioribus auspicijs, circiter hunc ipsum D. Matthei diē Duacum ingreditur. Euocatus autem eodem tempore & à Senatu Duacensi, & à Reuerendiss.^o ac sapientissimo Abbate Aquicinctensi, Academiæ potius operam suam dedit, vt magis Ecclesiæ (quod semper vnicè spectauit) prodesset. Quid hîc verò Duaci præstiterit toto hoc iam quod docuit decennio, qualis hîc & quantus vir fuerit, quorsum attinet dicere? Sunt enim ista non præsentibus tantùm & toti Duaco, sed & vniuerso (vt opinor) Belgio cognita & compertissima. Oportet tamen ad huius viri celebritatem breuiter (vt hactenus) quæ præcipua sunt attingere, & prima rerum fastigia carpere. Nam vniuersa dicere, & singulis insistere, nec nostrarum est iam virium, nec huius orationis fines patiuntur. Vnde ergo exordiar? Aut quibus potissimùm insistam? An hîc opimam nactus conditionem, otiose ac luxui dedit, aut quicquam de pristina sua sedulitate ac studio remisit? Imò verò adeò eundē se semper virum ad extremum

vsque vitæ diem præstitit, vt ne in ipsa hac postrema infirmitate ab euoluendis libris & studijs sibi temperauerit. Quo loco tamen lugere magis, quàm laudare libet, quòd studiorum improbitate importunè se nobis vir tantus eripuerit.

*Gesta eius
Duacensia.*

Sed vt ordine de Duacensibus eius rebus gestis agamus, hic vnus cū altero solum collega pluribus hic annis æstum ac pondus diei perferēs, ea fælicissima facultatis Theologicæ fundamēta posuit, vt ita nunc illa floreat, magis vt facilè florere nō possit, absq; necessarijs illis, quibus adhuc caret, Collegiorum & Bursarum subsidijs his etiam difficillimis tēporibus, & à studio Theologico alienissimis. Enimvero nō singulis tantum diebus ex professionis suæ ratione docendo, sed & præterea toto quinquennio, diebus festis omnibus catechizando, idq; gratis & absq; honorario, in ipsis quoq; initijs vnà cū professione sacra linguā etiā Hebræam seorsim publicè docendo, quàm nulli labori parserit, quàm pertinaciter incubuerit, vt Academia Duacensis incunabula ad maturitatē quam nūc cernitis peruenirēt, & omnes intelligitis,

gitis, & uterq; Senatus præclarè professus est, cum tantorum eius laborum intuitu, ut utraq; huius oppidi Præpositura, altera post aliam condecoraretur, apud Reg. Cathol. Maiestatem effecerit. Etenim quis Galeno magis in docendo assiduus, quis laboriosus & accuratus magis? Quis ita cellæ & claustrum Monachus, quam Musæo & libris Galenus, affixus fuit? Quis nisi aut ad scholam, aut ad Senatû Academicum foras unquam prodeuntem Galenû vidit? aut in plateis publicis conspexit? Sed de pertinaci, improbo, & indefesso eius in studijs labore, nimis fortasse multa diximus. Hæc enim necessariò (etsi alioqui nõ costarent) tamè credenda foret, cum tantum ac talem in omni eruditionis genere Galenû fuisse sciamus, ut absque incredibili studio tantus ac talis euadere non potuerit. Quis enim totius antiquitatis tam Ecclesiasticæ, quam profanæ, avidior helluo? Quis historiarum omnium peritior? Quis trium linguarum penè usque ad inuidiam & excessum, accurata cognitione illustrior? Quis in Scripturis & Patribus magis versatus? Quis denique magis absoluti & veri Theologi nomine dignus?

Eruditio eius & studium.

Hæc

Hæc itaque ut omnibus notissima præter-
eo. Nec etiam quantus & quam illustris
orator fuerit, opus est dicere. Hic enim
locus, hæc Cathedra (Auditores) præter
quotidianas suas lectiones magna dicendi
vi traditas, in illo suo quinquennali Cate-
chismo, in creberrimis quas hîc habuit in-
ter Comitia Theologica, orationibus,
quantus & quam celebris orator fuerit,
recenti memoria loquitur. Quis enim vn-
quam etiã in rostris illis Romanis (vnum,
si libet, Tullium excipe) aut disertius &
explicatius egit, aut maiori laterum firmi-
tate differuit, aut clariùs pronunciauit,
aut luculentiùs & doctiùs perorauit, quam
in hac nuper Cathedra Matthæus Gale-
nus? Sanè ut hanc partem abrumpam, tan-
tus orator Galenus erat, ut ad laudandum
pro dignitate Galenum alio planè Gale-
no opus sit. Sed hæc quidem omnia, quæ
hactenus diximus, huiusmodi sunt, ut ad a-
liorum omnia utilitatem & fructum spe-
ctent: ostendantq; Galenum virum à Deo
in difficillimis his Ecclesiæ tēporibus da-
tum fuisse, ad publicum & maximum Ec-
clesiæ suæ bonum. Quo sanè loco grauer
inge-

ingemiscere & conqueri liberet, tam immaturè & in florenti penè adhuc ætate tātum nobis ereptum virum esse, nisi hoc iam antea præstitutum esset, non esse hīc à quoquam luctui & dolori indulgēdum: sed ei sanè seu amoris officio, seu naturæ impulsui satisfacere debere, quod his iam præteritis diebus factum est.

Venio nunc itaque ad maiora, & in quibus vera ac solida Matthæi nostri laus cōsistit. In tanta enim & tam multiplici eruditione, ac honoribus huic eius eruditioni collatis, nec illum vnquā ambitio inquieta pellexit, nec avaritia sordida sedauit: sed quæ Theologo & Sacerdoti necessarię imprimis virtutes sunt, honores fortiter cōtempnit, ditescere nec per accidēs voluit. Nota sunt & comperta quæ loquor. No-
Pietas eius
& vite integritas.
 uit vterque & Academicus, & huius oppidi Senatus, quòd vtranque Præposituram non nisi rogatus accepit. Primam verò quæ S.^{ti} Petri est, & propter adiūctam præbendam opulentior, quòd diu aspernatus & reluctatus vix tandem accipere persuasus fuerit, testes sunt aliquot huius oppidi nobiles Decuriones, quos & præ-
 sentes

sentes video. Illud verò quantæ fortitudi-
 nis & integritatis animi argumētum est,
 quòd studiorum & orij literarij causa, opi-
 mām S. Petri Præpositurā, sed curis tem-
 poralibus multum implicatam deserere,
 & ad Amatensem honoratiorem quidem
 paulò, sed multò tenuiorē migrare volue-
 rit? Quin etiam oblatam sibi ab aula Bru-
 xellenſi in eadē Amatensī Ecclesia Præ-
 bendam sine vlllo adiuncto onere, cōstan-
 tissimè respuerit, idque non sine magno-
 rum virorū indignatione. Nempe vt alter
 Fabritius, imò Fabrico maior (quia hic
 Christi & studiorū, ille honoris & quietis
 propriæ causa hoc fecit) Præpositus esse
 diuitum maluit, quàm diues: & locupletes
 facere, quàm locuples esse. Notiora hæc
 sunt. Secretiora autē illa, qualem se priua-
 tim exhibuerit, quàm crebras eleemosy-
 nas fecerit, quis vel commodè scire, vel vt
 sciat, breuiter explicare queat? Quādo ille
 à paupere aut minus locuplere Theologo
 promotionū vnquā emolumenta accepit?
 Quot etiā & quàm multos de suo iuuit, vt
 cæteris oneribus pares essent? Quàm sele-
 ctam ille sibi & omni optimorū auctorū
 genere

genere instructissimā Bibliothecā reliqua
 pecunia cōparauit? Hic illi solus pecuniæ
 vsus, vt præter necessariū victū atque ve-
 stitum, vel eleemosynas faceret, vel libros
 cōpararet. Hoc Theologo, hoc sacerdote, Nazanz. in
Monodia.
 hoc Galeno dignū erat. Nēpe vt alter Ba-
 silius, præter libros & supellestilē sacra ni-
 hil habebat. Vnde (his exceptis) testamē-
 tum nō fecit: quia (vt de Augustino legi- Possidonius
in vita Au-
gust. cap.
ult.
 mus) vnde faceret, pauper Christi nō ha-
 bebat. Verè in magna opulencia pauper
 Christi, qui dicere cū Apostolo poterat: Philipp. 4.
Scio abundare: scio & penuriam pati. Verè vir
 Apostolicus & beatus. Verè te (Galene) id. tit. 3.
 beatum dicimus. Si enim scripsit Sapiēs;
Beatus ille vir, qui post aurū nō abiit: nec spera- Eccl. 31.
uit in pecunia thesauris: quis est hic, & lauda-
bimus eū? facit enim mirabilia in vita sua: me-
 ritò te beatū dicimus, Galene, (libet enim
 tātis per S. illā animā tuā cōpellare) meritò
 te in morte tua laudamus, quia mirabilia
 fecisti in vita tua. Nō abiisti post aurū, nō
 sperasti in pecunię thesauris. Felicē te præ-
 dicamus. *Felix enim* (ait ibidem Sapiens)
qui potuit transgredi, & non est transgressus.
 Si libuisset abire post aurum & sperare
 in pe-

in pecuniæ thesauris, quò te (Galene) abire non licuisset, expetitum in Germania ab Episcopis & Principibus, ditadum hîc Duaci Præbendis & beneficijs, si non dico quærere, sed si oblata peneque obtrusa acceptare voluisse? Huc huc oculos, Theologi & Sacerdotes, cõuertite. Matthæum Galenum Theologorum & Sacerdotum Speculum conspiciate. Si enim (vt scripsit Hieronymus) *ignominia est omnium Sacerdotum, proprijs studere diuitijs*, Sacerdotis Galeni magna gloria erit, eadem cõtempnisse. Hoc vnum autem cum dico, quanta me bona dicere putatis? Si enim *omnium malorum radix cupiditas est* (vt Apostolus dixit) qui radicem sustulit, quomodo fructus etiam omnes non resecauit? Sic itaque cogitate, contemptorem pecuniarum Galenum, à cæteris omnibus vitijs immunem fuisse quæ secum pecuniæ amor vt indiuiduas comites trahere solet. Sed ad alia transeamus.

In epist. ad
Nepotianũ.

1. Tim. 6.

Huic admirabili continentie, qua mundum vicit, orationes & ieiunia frequentissima adiecit, quibus diabolum & carnem superauit. Quando enim ille ab oratione destitit,

destitit, qui quotidie & singulis diebus (nisi sola aduersa valetudo impediret) Sacrificium obtulit, hoc quotidiano deuotionis genere mirabiliter delectatus, & (vt alter S. Thomas Aquina) singularem in illa sacrosancti Mysterij frequentatione voluptatem capiens? Quid illius ieiunijs magis singulare, qui præter stata Ecclesie tempora, quorum erat obseruantissimus, etiam Feriæ secundæ & quartæ ieiunium adiecit, abstinendo à carnibus, & vna refectioe contentus per totum annum, solis Paschalibus exceptis diebus. Qua in re & Religio eius laudanda est, & commédanda prudentia: qui sic sibi ex Religione imperauit ieiunium, vt publica tamen Ecclesie gaudia prudenter coleret.

Iam verò quòd in ipsis studijs suis non minorem pietati & religioso Diuini numinis cultui operam impendit, quàm ijs rebus quæ doctrinam afferunt, scripta eius etiam in hac parte & labores literarij fidem faciunt. Sic enim theorias Liturgicas seu preces & meditationes pias, ijs qui sacro Missæ officio intersunt vtilissimas, Flandricè & Latinè cōscripsit, nūc autem

Scripta sacra.

F & Gal-

& Gallicè versæ extant, sæpius ac subinde reculsæ. Sic vitam sancti V Villebrordi Angli, Frisiorum Apostoli, tribus libris accuratè descripsit. Sic sancti Georgij Martyris vitam egregia oratione illustravit. Sic de reformanda Ecclesia in Synodo Cameracensi, de Satanicis illis abolèdis choræis, ex hoc loco, magna facundia, zelo & pietate maxima declamavit. Sic denique Scripturas sacras tùm noui, tùm veteris Testamenti hoc loco enarrans, non interpretem tâtùm doctissimum, sed & perpetuum quodammodo Ecclesiasten egit, ea quæ ad vitæ sanctitatem morumque probitatem pertinerent, accuratissimè semper & concionabundè pertractans.

Morum comitas & totius vite grauitas.

Neq; verò sic Deo & studijs Sacerdos hic optimus & Theologus celeberrimus vacauit, vt à cōuersatione ciuili & humanitate alienus esset. Sed quod de S. Antonio scribit Athanasius, eū in solitudine & mōribus licèt versatū, iucundū tamē atq; affabilē fuisse, id de Galeno norūt amici eius omnes, illū licèt studijs ac libris incredibiliter affixū, periucundū tamen atq; affabilē omniq; humanitate & lepore plenissimum

nissimū exitisse, quoties interpellari aut volebat, aut negotia pariebantur. Sanè sic amicitia coluit, vt cum non remerè, nec sine delictu amicos sibi asciuerit, ascitos cōstantissimè retinuerit, omni obseruātia coluerit, nec offendere, nec offendi (quæ prima amicitia lex est) aliquādo voluerit. Quod quia expertus loquor, & libentiùs narro, & cōfidentiùs affirmo. Vir præterea integerrimus, & excelsi animi si quis alius, ab omni dissimulatione alienissimus, popularis auræ & opinionū vulgariū contemptor maximus, calcator seculi & terrenis omnibus rebus superior, sapiens & doctus Scriba in regno cœlorum; veritatis assertor constantissimus, vitiorum impatiens, virtutum amator ardentissimus. Ex quo sanè effectum est, vt authoritatem apud omnes & Cancellario & Galeno dignam obtineret: cum colerent vicini Prælati, veneraretur Academia, complecterentur boni omnes. In rebus autem fidei, quæ ad Dei & Ecclesiæ honorem facerent, Zelator fuit vehementissimus, Catholicæ doctrinæ propugnator acerrimus, hæreticorū Antagonista fortissimus.

Hic enim Zelus domus Dei, quo supra modum flagrabat, hoc sanctum pectus, ignis ille & flâma perurens erat, quæ eum ne in tam assiduis studiorum laboribus perferendis vnquam deficeret, refouebat: & vt porrò semper pergeret, perurgebat. Valida enim est sicut mors dilectio. Hinc sanè magnus iste Zelator, & alter Phinees, ancipiti illo gladio verbi Dei hēreticos fornicantes & verbum Dei adulterantes transuerberans, stilo luculento & dentato Potestantes sepius acerrimè perstringens & prouocans, eorum quidem inuidiam erga se magnam conflauit, perterrefecit sic tamen, vt nemo hactenus Protestantium in eū replicare ausus fuerit. Hinc porrò vir in studijs laboriosissimus, desides & ignauos homines exosos habuit, studiosos autem & labori literario gnaviter insudantes mirabiliter colebat. Pios autē maximè & pro Ecclesia Dei aliquid perpeffos, afflictos, & * extorres, vt seipsum charos habebat: tanto zelo, pietate tanta, vt quod sepe sermone vsurpare solebat, re ipsa copiosè præstaret, sibi potius quàm huiusmodi hominibus defuturū se dicēs, quicquid

* Anglos
pro fide Dna
ci exules
summo fa-
uore & a-
more com-
plexus est.

quicquid in ipso esset, præstare quod posset. Qua de re plura dicerem, (est enim in hoc vno maxima Galeni laus) nisi & ipse ex eorum numero essem, & rem totam me tacente optimè omnes intelligeretur. Sed manet te tua merces, Galene, imò ea nunc frueris ac potiris: merces, inquam, illa, de qua dicit Saluator, *Qui accipit Pro-* Matth. 20.
phetam in nomine Propheta, mercedem Pro-
pheta habebit. Breuiter, vt videtis, multa percurri, & notauit potius quàm ostendi. In hac tamen breui varietate plura me vereor tacuisse, quàm dixisse.

Quæ enim in hoc summo Theologo & sancto Sacerdote summa erant, id (inquam) quod intrinsecus later (omnis enim gloria filia Regis, cuius hic filius erat, ab intus est) illa oculos & iudiciū humanum fugiunt. Illa Deo & Angelis eius iam cōspicua admirabilem splendorem reddunt. Talia sunt flagrans Dei & proximi amor, perpetua vitæ continentia & castitas, gemitus & suspiria sancta, frequens meditatio & rerum diuinarum cōtemplatio, frequens corporis castigatio, & his consimilia pietatis exercitia. Hęc quia ignoramus,
 F 3 tacemus.

tacemus. Ignoramus, inquã, quia plenius
 explicare & apertius commemorare non
 possumus: scimus tamen, sicut ex fructi-
 bus arborẽ, ex palmitẽ radicem. Qui sunt
 autem huius arboris fructus, qui palmites
 radicis? Illam respicite nobilem, erudi-
 tam, sanctam * Abecurtij familiam. Quos
 ibi fructus Galenus protulit, quos illic
 palmites germinavit, seu ad parentem v-
 trũque, seu ad liberos, seu ad affines & co-
 gnatos oculos cõuertimus? O verè sanctã
 & totius sanctitatis, religionis, pietatis,
 modestiẽ, virtutis effigiem illã Abencurtij
 familiam. Quid familiã dico? Ecclesiã po-
 tius, quã familiã dixeris. Imò Monaste-
 rium potius, quã Ecclesiam. Vbi quasi
 in altero Beth-lehẽ cum Paula & Eusto-
 chio Hieronymus sanctè hætenus disse-
 ruit, & vi-go sacerdos virgines efforma-
 vit. Ignosce mihi, vir illustri Iacobe Da-
 nusi, per illã Galeni amicitã te rogo, (qua
 nihil tibi in terris charius esse scio) si te
 præsentẽ de tua familia liberius dico. Ga-
 lenũ laudo, & tuã familiã tacere potere?
 Radicẽ persequor, indago, exquiro; & fie-
 ri id plenè potest, nisi fructus & folia con-
 cutian.

* Hic D. A
 bencurtius
 mox post
 mortẽ Gale-
 ni et coniux
 eius nobilif-
 sima D. An-
 tonia de Bur-
 gundia Du-
 cissa Arco-
 sensis perbe-
 tuam conti-
 nentiam in
 manus Epi-
 scopi vau-
 erunt & ob-
 seruãt seor-
 sim viuẽtes,
 hæc in mo-
 nasterio, ille
 in suo castro
 Eusebio.

cutiantur, inspiciantur, colligantur, degustentur? Tuæ familiæ sanctitas, Galeni corona, gaudiū, gloria est, quæ hîc taceri nō potest. Sed parco modestiæ ac pudori tuo, qui si abesses, plura profectō hac de re dicerem. Utinā verō quod de familia hac sancta diximus, ubi præceptor & pater Galenus erat, idē de illa Galeni familia, cui Præpositus datus fuit, dicere licuisset. Dixissemus autem, si eo diutius frui licuisset.

Venio nunc (Auditores,) imō ipsa res *Mors eius.* me sensim perduxit ad eam orationis meę partem, quæ vt omnium iucundissima esse debebat, quia postrema, ita vehementer formido, ne futura sit omnium tristissima & maximè luctuosa. Hactenus enim vitā sanctè & laboriosè actam, præclaras & iustas Galeni laudes iucūdo quodam & suavi orationis filo texuimus, in quo nō tā laborare, quàm amenissimè expatiari nostra videbatur oratio. Eò nunc tandem peruentum est, vt cuius vitam descripsimus, mortem commemoremus: id est, vt qui bona ac beneficia huius Scholæ, huius Academię, totius Ecclesię recēsuimus, eiusdem nūc calamitatē & iacturā grauissimā

describamus. Quid est enim aliud, Matthæum Galenum hac vita defunctum dicere, quam Theologorum decus, Sacerdotum speculum, virtutum omnium exemplar sublatum, Collegium Amatense optimo Præposito spoliatum, Scholæ Theologicæ lumē extinctum, Academiae Duacensis splendorem singularem ereptum dicere? Siccine separas amara mors, & vnicuique tot illustria corpora per unius latus transueberas? Siccine nostrum Galenum in florētī ætate, annorum plus minus quadraginta sex, sic Scholæ, sic Academiae huic, sic Ecclesiæ Dei necessarium importunè rapi? Sed querelas mittamus inanes, ne legem quam modò ipsi tulimus, primi omnium violemus: ne vel Deo ingrati, qui vt diu hoc bonum nobis impertijt, ita cum sibi visum est, quod suum erat repetijt: vel ipsi Galeno inuidi esse videamur, qui non tam nostro magno malo, quam suo maximo bono ad meliorem vitam indubiè transijt. Confidenter enim cum S. Augustino dico. Credidi propter quod & locurus sum, malè mori nemo potest, qui bene vixerit. Tibi ergo (Magne Galene)
qui pro

qui pro Ecclesia Dei maximos labores sustinuisti, qui in sacris studijs ab ineunte ætate omnem vitam sanctè transegisti, qui studiorum magnitudine ita te attinguisti, & spiritus vitales exinanisti, vt leuis te febri- cula etiam inter optima sanitatis indicia, consequente per defectum spirituum spasmo seu epilepsia nobis eripuerit, qui Catholicæ fidei propugnator acerrimus, virtutum omnium & cultor maximus & magister peritissimus, sobriè, iustè, & piè in hoc seculo vixisti, qui bonum certamen certasti, cursum consummasti, fidem seruasti, qui in illo tuo cum Aduersario extremo certamine, paucis ante mortem horis, alta voce cantasti (nunquam alias cantare solitus:)

*O tortuose serpens, qui mille per Maandros
fraudesq; flexuolas, agitas quæta corda,
discede, Christ' hîc est: hîc Christ' est, liquefce.*

*Signum, quod ipse nosti, damnat tuam cateruam.
& hoc diuino & Cygneo cantu cruentam
bestiam abegisti, de que ea triumphasti:
qui denique utroque sacramento munitus,
integro adhuc iudicio, etiam post
illa administrata, astantibus (ad hoc enixè*

F 5 rogatus)

rogatus) secundò benedicens, in magna
 totius corporis pace, absque lucta atque
 certamine, vltimum spiritum (quod hisce
 oculis mæstus vidi) emisisti, & verè in Do-
 mino obdormisti, Tibi magne & (quod
 non dubitamus) beate Galene, verè & ex
 animo gratulamur, palmam iam & præ-
 mia laborum tuorum, coronam iustitiæ a-
 depto. Te verò in môtis vertice iam con-
 stitutum, vt nos adhuc inter tribulos &
 spinas anhelantes ex alto respicias, roga-
 mus: & quod suum recens defunctum a-
 micum Basilium orat Nazanzenus, hoc
 ego tuo tibi merito amicus, hoc Ecclesia
 tua Amatensis, hoc Schola hæc tua Theo-
 logica, hoc Academia Duacensis enixè te
 orat, tuis hoc age precibus, vt tota nobis
 vita in melius permutetur, vt Ecclesia tua
 Amatensis pietate reluceat, vt Scho-
 la hæc tua Theologica eruditiq-
 ne floreat, vt alma hæc Aca-
 demia vtrâque præ-
 fulgeat.

D I X I.